

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

Tractatus de erroribus Pelagianorum, de gratia, de iustificatione & merito,
de virtutibus theologicis & quatuor cardinalibus, ac de ineffabili mysterio
incarnationis

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniae Agrippinae, 1671

Art. V. An gratia sanctificans præstet formaliter esse filium Dei adoptivum,
eaque sola talem effectum prestare possit?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77177](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77177)

divinæ essentia participatio; cum etiam quia ut supra dicebamus, cum peccato mortali stare potest gratia verò habitualis propter oppositas rationes essentialiter dicit sanctitatem, & ab ea inseparabilis est; unde & sanctificans appellatur, quia ejus effectus formalis est sanctificare autem, quare cum ex sanctitate magis, quam ex dignitate rerum perfectionem & excellentiam venari & meriti debeamus, dicendum est, gratiam habitualesse absolute perfectionem materiam B. Virginis, licet ista secundum quid eam superet.

101. Inferes ultimum, gratiam sanctificantem esse perfectionem secundum suam rationem specificam & essentialem substantiæ animæ rationalis, vel Angelicæ, & quilibet aliâ substantiâ creatâ, vel creabili: licet secundum modum essendi imperfectior sit; cum omnis substantia per se subsistat, & gratia, utpote accidens, subsistat in alio. Ita expressè docet S. Thomas varijs in locis. Nam quæst. 27. de verit. art. 1. ad 6. ait: *Potest dici, quod gratia, in quantum ens creatum, non est nobilior anima Christi, sed in quantum est quedam similitudo divinæ bonitatis, expressior, quam similitudo naturalis, quæ est in anima Christi.* Et hic art. 2. ad 2. docet, quod licet gratia imperfectiori modo habeat esse in anima, quam anima habeat in se, tamen in quantum est expressio & participatio divinæ bonitatis, multo major quam substantia est nobilior animâ. Item 2.2. quæst. 23. art. 3. asserit charitatem esse simpliciter perfectionem substantiæ animæ: *Omne accidens (inquit) secundum suum esse est inferior substantiâ, quia substantia est ens per se, accidens est in alio: sed secundum rationem suâ speciei, accidens quidem quod causatur ex principijs subjecti, est indignius subjecto, sicut effectus causâ; accidens autem, quod causatur ex participatione alicujus superioris naturæ, est dignius subjecto, in quantum est similitudo superioris naturæ, sicut lux in aëre; & hoc modo charitas est dignior animâ, in quantum est participatio quedam Spiritus sancti.* Si autem charitas sit perfectior animâ secundum suam speciem, à fortiori gratia sanctificans (quæ, ut supra ostendimus, ipsam charitatem excedit) erit illâ nobilior.

102. Ratio etiam, quam D. Thomas insinuat, id efficaciter suadet. Nam major, vel minor perfectio essentialis alicujus formæ sumitur ex majori, vel minori assimilatione ad Deum, & participatione perfectionum ipsius. Sed nulla substantia creata potest præstare tantam similitudinem & participationem Dei, quantum præstat gratia per seipsam, & per operationem sibi connaturalem, scilicet visionem beatam, de qua dicitur 1. Joan. 3. *Similes ei erimus, quoniam videbimus eum sicuti est.* Ergo nulla substantia creata gratiam sanctificantem in perfectione superat, vel æquat. Unde rectè Augustinus lib. 2. ad Bonifacium cap. 6. *Dei gratia non solum omnia fideret & omnes cælos, verum etiam omnes Angelos supergreditur.*

103. Confirmatur: Ex perfectione operationis cognoscitur perfectio formæ, sicut ex fructu cognoscitur perfectio arboris; unde ex eo quod homo habet operationes perfectiores operationibus brutorum, nimirum discurrere & velle, à posteriori colligimus animam rationalem esse in sua specie perfectionem & nobiliorem formis brutorum: Sed gratia sanctificans habet operationes simpliciter perfectiores operationibus proprijs & connaturalibus omnium sub-

Tom. IV.

stantiarum creaturarum & creabilium: Ergo est simpliciter perfectior omni substantiâ creatâ & creabili. Minor probatur: Visio beatifica est propria & connaturalis operatio gratiæ, utpote quam connaturaliter exerceat in statu beatitudinis, medio lumine gloriæ tanquam propriâ virtute: Sed hæc operatio excedit vires, proportionem & facultatem naturalem cujuscunque substantiæ creatæ & creabilis, ut in tractatu de visione beata demonstravimus: Ergo &c.

Ex his intelliges, quam pie ac eruditè locutus sit S. Thomas in quæst. 113. art. 9. ad 2. cum dicit: *Bonum gratiæ unius majus est, quam bonum naturæ totius universi*: nam révera unicus gradus gratiæ sanctificantis majoris est valoris & pretij, quam bona omnia naturalia totius universi. Quare in sacris litteris illa præfertur omnibus rebus creatis: Job. 28. *Nescit homo pretium ejus, non dabitur aurum obrisum pro ea.* Sapient. 7. *Melior est possessio ejus auro & argento electo.* Sapient. 7. *Præposui illam regibus & sedibus, & divitiis nihil esse duxi in comparatione illius &c.* Unde Cajetanus in commentario illius articuli auctore illius S. Doctoris verba expendens, subdit: *Ante oculos tuos semper die nocteque tene, quod bonum gratiæ unius est melius, quam bonum naturæ totius universi, ut continue videas dominationem imminere non estimantem bonum oblarum.* Quibus verbis prudenter nos admonet pissimus ille, ac doctissimus Cardinalis, quantâ diligentia & sollicitudine satagere debeamus, ut gratiam perditam recuperemus, recuperatam conservemus, & conservatam per actus ferventiores augeamus, donec per lumen gloriæ, & claram Dei visionem acque amorem beatificum perficiatur & consummetur in patria.

ARTICULUS V.

An gratia sanctificans præstet socialiter esse filium Dei adoptivum, & quæ solatorem effectum præstare possit?

S. I.

Quibusdam præmissis referuntur sententia.

PRO resolutione hujus difficultatis tria recolenda sunt, quæ articulo præcedenti insinuavimus. In primis notandum est, quod adoptio solet communiter definiri à Theologis, & Jurisperitis *Gratuita assumptio personæ extraneæ ad alterius hereditatem.* Juxta quam definitionem, ut quis adoptetur in filium, requiritur primò, quod persona extraneâ sit; hoc est, quod ex se & ratione sui non habeat jus filij ad hereditatem, ad quam adoptatur: secundò, quod assumptio sit gratuita, hoc est alijs titulis non debita. Alia conditio supradicta solet, mutuus scilicet adoptantis, & adoptati consensus, si adoptatus sit sui juris; si verò sui juris non sit, exigatur consensus Tutoris. Quod autem adoptatus non accipiat esse ab adoptante, & quod adoptio in solatium adoptantis fiat, ac denique quod adoptatus non succedat in hereditate usque ad mortem adoptantis, non sunt de essentia adoptionis, sed adoptioni humanæ & civili competunt propter ejus imperfectionem.

Secundò supponendum est ut certum, & in-

N 2

dubi-

dubitata fide tenendum, Deum homines in filios adoptare, ut constat ex Paulo ad Roman. 8. *Accepistis spiritum adoptionis: ad Galatas 4. Ut adoptionem filiorum recipere.* ad Ephellos 1. *Predestinavit nos in adoptionem filiorum per Jesum Christum, & alibi passim.* Ratio etiam id suadet: Adoptio enim, ut diximus, est gratuita assumptio personae extraneae ad alterius hereditatem: Sed Deus gratuito & liberaliter creaturam rationalem assumit, seu elevat ad beatitudinem, in qua Dei hereditas consistit, & ad quam ex sua natura nullum habet jus, subindeque ad eam ut persona extranea comparatur: Ergo Deus homines adoptat in filios. Unde Chrysostomus serm. 70. haec verba orationis dominicae, *Pater noster qui es in caelis, expendens, sic ait: Servus dominum Patrem vocare audeat, iudicem suum reus nuncupat genitorem: conditio terrena sua se voce adoptat in filium; qui terrena perdidit, estimat se Divinitatis heredem. Sed audemus, quia praesumptio dicentis non est, ubi auctoritas est iubentis: ipse enim nos hodie dicere sic voluit, qui nos docuit sic orare. Et quid mirum, si homines Dei consecravit in filios, quando se hominis dedit & spavit in filium? Carnus tunc naturam transiit in divinam, Deitatem quando humanam derulit ad naturam; tunc hominem sibi in celestibus praestitit coheredem, quando se participem reddidit terrenorum. Et serm. 10. Audivimus, fratres, quod nos tulit divina dignatio, quod paternitas exulit nos superna: credamus nos Dei filios, respondeamus generi, vivamus caelo, patrem similitudine reveramus, ne perdamus viis, quod sumus per gratiam consecuti.* Similia scribit Cyprianus in lib. de spectac. Abbetiam mirum in modum hanc filij Dei adoptivi dignitatem extollit, Christianos adhortans, ut tales se exhibeant in moribus, quales filios Dei decet: *Nunquam humana opera mirabitur (inquit) quisquis se cognoverit filium Dei: Deicit se de culmine generositatis, qui admirari aliquid post Deum potest. Cum ergo te suscipiat caro ad turpia, responde filius Dei sum; ad majorem natum sum, quam ut me ventris mancipium efficiam. Cum te munus tentat, responde filius Dei ego sum, celestibus opibus destinatus; indignum sicut terra punctum confectus. Cum te demon invadit, cum honores promittit, responde, Dei filius sum, regno aeterno natus, vade retrò Sathana. Noli ergo degenerare a praecessis filiorum Dei cogitationibus. Agnosce, addit Leo Papa) dignitatem tuam, & divina confusus factus natura, noli in pristinam vilitatem degenerare conversatio te redire.*

107. Tertiò advertendum est, quòd sicut filiationis naturalis dupliciter sumi potest, nempe formaliter, & fundamentaliter; & in prima acceptione a relatione praedicamentali praestatur; in secunda verò a generatione passiva, seu a natura ut per generationem accepta: ita filiatio adoptiva hac duplici acceptione gaudet: unde si sumatur formaliter, in relatione consistit; si verò fundamentaliter, supponit pro fundamento ad quòd relatio consequitur: & de tali fundamento in praesenti disputamus, & inquirimus quanam sit forma illud formaliter praestans, seu in ratione fundamenti praedictae relationis formaliter constituens.

108. Hi cuius difficultatis resolutione variè opinantur Auctores: quidam existimant divinitatem Spiritus sancti iustis extrinsecè unitam, seu animam iustorum intimè praesentem medià gratià habituali esse formam, quae praestat formaliter esse filium Dei adoptivum concurrente gratià sancificante solum ut vinculo. Ita Lessius lib.

A 2. de summo bono cap. 2. Alij asserunt charitatem habitualemente esse formam, quae talem effectum praestat, & quae fundamentum proximum filiationis adoptivae Dei formaliter constituit. Sic docet Aureolus in 1. dist. 17. quaest. 1. art. 2. Nominales verò cum Scoto & Durando tenent filiationem adoptivam praestari quidem à gratia sancificante, non tamen ratione suae entitatis & perfectionis, sed ex lege & pacto Dei, quia nempe Deus qualitatem illam supernaturalem de se ad talem effectum insufficientem & improporcionatam deputavit, ac destinavit ad illum praestandum, & per talem deputationem valorem ei sufficientem contulit; sicut moneta regio sigillo signata certum valorem & estimationem habet, quam ex se non obtinebat. Denique Suarez. lib. 7. de gratia cap. 3. docet quidem gratiam habitualemente ratione suae entitatis nullo Dei extrinsecò favore expectato filiationem adoptivam causare, seu fundare; sed addit cap. 3. num. 16. de potentia absoluta talem effectum posse ab alia forma praestari, vel hominem posse filium Dei adoptivum per solam extrinsecam denominationem sine ullo habitu, vel qualitate intrinseca constitui; quia Deus potest illum solà suà voluntate ad gloriæ celestis hereditatem acceptare, seu destinare.

§. II.

Vera sententia sequentibus conclusionibus declaratur & statuitur.

Dico primò: Divinitas Spiritus sancti extrinsecè nobis unita, seu assistens non praestat per modum formae filiationem Dei adoptivam.

Probatur conclusio ratione fundamentalis. Forma, quae quis regeneratur in filium Dei, seu quae terminat formaliter spiritualem generationem, causat formaliter fundamentum filiationis adoptivae: Sed Divinitas Spiritus sancti nobis extrinsecè unita, vel assistens, non est forma, quae quis regeneratur in filium Dei, seu quae terminat formaliter spiritualem hominis generationem: Ergo non causat formaliter fundamentum filiationis adoptivae. Major pater, quia de filiatione adoptiva, proportionem servatà philosophandum est, sicut de naturali: Sed in naturalibus illud, quod terminat formaliter generationem, causat formaliter fundamentum filiationis naturalis: Ergo pariter fundamentum filiationis adoptivae causatur formaliter à forma, quae est terminus formalis spiritualis generationis. Minor verò suadetur primò ex D. Thoma hic art. 3. in corp. ubi explicans de gratia habituali illud 2. Petri 1. *Maxima & pretiosa nobis promissa donavit, ut per haec efficiamini divinae confores naturae, subdit: Et secundum acceptionem huiusmodi natura dicimur regenerari in filios Dei: Ergo ex D. Thoma forma, quae quis regeneratur spiritualiter in filium Dei, seu quae est terminus formalis spiritualis generationis, est ipsa gratia habitualis, non verò Divinitas Spiritus sancti extrinsecè nobis unita, seu assistens.*

Secundò probatur eadem Minor ratione. Forma terminans spiritualem generationem est, quae terminus generis spiritualiter vivit; sicut forma dans vitam formaliter terminat naturalis generationis illam formaliter terminat: Sed Divinitas Spiritus sancti nobis extrinsecè unita non est principium quo vivendū spiritus habet: Ergo nec formalis

terminus spiritalis generationis. Major est evi-
deus : Minor ostenditur primò ex D. Thoma
2.2. q. 23. a. 2. ad 2. ubi ait: *Deus est vita effective,
& anima per charitatem, & corporis per animam: sed
formaliter charitas est vita anime, sicut & anima cor-
poris.* Ergo ex D. Thoma Divinitas Spiritus San-
cti, nobis extrinsecè unita, nequit esse princi-
pium quo formale vivendi spiritaliter. Ratio
etiam id suadet: Nam forma, quæ est principium
quo formale vivendi, debet per identitatem, aut
per physicam informationem, accipienti vitam
uniri: At Divinitas Spiritus Sancti nullo ex his
modis nobis uniti potest, cum uterq; modus uni-
onis imperfectionem importet: Ergo nequit ef-
se principium quo formale vivendi spiritaliter.

111. Potest insuper probari conclusio aliâ ratione:
Eadem forma quæ dat esse filium Dei adopti-
vum, hominem iustificat, ut constat ex Tridenti-
no sess. 6. cap. 4. ubi ait quod *nostra iustificatio est
translatio ab eo statu, in quo homo nascitur filius primi
Adæ, in statum gratiæ & adoptionis filiorum Dei.* Sed
Divinitas Spiritus Sancti, nobis extrinsecè unita,
non iustificat nos formaliter, ut colligitur ex eo-
dem Tridentino ibidem cap. 7. dicente: *Demum
unica formalis causa (nostræ iustificationis) est ju-
sticia Dei, non quâ ipse iustus est, sed quâ nos iustos fa-
cit; iusticia autem quâ Deus est iustus, est ipsa
Divinitas.* Ergo iuxta doctrinam Tridentini Di-
vinitas Spiritus Sancti, nobis extrinsecè unita,
non est forma, quæ dat esse filium Dei adopti-
vum. Unde hæc sententia Lessij non videtur in
fide tuta, nec Tridentini doctrinæ consentanea.

Dico secundò: Habitus charitatis non est for-
ma quæ filium Dei adoptivum constituit, sed
gratia habitualis.

112. Probat: Illa forma tribuit formaliter esse fi-
lium Dei adoptivum, quæ formaliter terminat
spiritualem hominis generationem: At forma
terminans formaliter spiritualem hominis gene-
rationem, non est habitus charitatis, sed ipsa gra-
tia habitualis: Ergo habitus charitatis non est
forma quæ filium Dei adoptivum constituit, sed
gratia habitualis. Major patet ex similitudine
seu analogia quæ reperitur inter generationem
spiritualem & naturalem. Minor verò sic ostenditur.
Licet homo genitus naturali generatione
recipiat simul cum natura proprietates, tamen
non terminat formaliter naturalem generatio-
nem per proprietates, sed per naturam humanam,
quæ est radix illarum: Ergo similiter licet iustus,
genitus a Deo spiritali generatione, naturam
supernaturalem & illius proprietates recipiat,
non terminat tamen spiritualem generationem
formaliter ratione proprietatum, sed ratione
naturæ ordinis supernaturalis: At gratia habitu-
alis est in ordine supernaturali natura, charitas
verò est illius proprietates, ut articulo sequenti
patebit: Ergo homo non terminat spiritualem
generationem ratione habitus charitatis, sed ra-
tione gratiæ habitualis, quæ est radix illius.

113. Confirmatur: Terminus formalis spiritalis ge-
nerationis est ille quo genitus vivit spiritaliter
radicaliter, seu qui est radix vitæ spiritalis; si-
cut terminus formalis generationis naturalis est
ille quo genitus vivit naturaliter radicaliter, seu
qui est radix vitæ naturalis: Sed gratia habitualis
dat vitam radicaliter in ordine spiritali, seu su-
pernaturali, non verò habitus charitatis, ut pa-
tet: Ergo gratia sanctificans, non verò charitatis
habitus, est terminus formalis generationis spi-
ritualis.

10m. IV.

Confirmatur amplius: Terminus formalis spi-
ritualis generationis est ille, ratione cuius homo
fit particeps naturæ divinæ. Deoque assimilatur,
non in aliquo attributo, sed in natura divinæ;
quod eadem particeps generationis naturalis pro-
batur: Sed homo non fit particeps formaliter na-
tura divinæ, nec Deo assimilatur in natura, per
habitualem charitatis, sed per gratiam habitua-
lem; cum solâ gratia habitualis sit participatio forma-
lis naturæ divinæ, sub conceptu naturæ; habitus
verò charitatis sit participatio divinæ voluntatis,
quæ est illius attributum: Ergo idem quod prius.

Dico tertio: Gratia habitualis seipsâ adæqua-
te, nullo extrinsecò favore expectato, hominem
constituit filium adoptivum Dei.

Hæc conclusio patet ex fundamentis jam sta-
tutis: Nam per illam formam homo adæquate
filius Dei adoptivus constituitur, per quam con-
stituitur spiritaliter genitus: Sed per gratiam
habitua-lem, adæquate, & secluso quocumque
favore extrinsecò, homo constituitur spiritaliter
genitus: Ergo & filius Dei adoptivus. Major
constat, nam esse genitum spiritaliter, est fun-
damentum relationis filij adoptivi, sicut esse ge-
nitum naturaliter, est fundamentum relationis
filij naturalis. Minor verò suadet: Sicut enim
homo constituitur naturaliter genitus, per rece-
ptionem naturæ convenientis specificè cum na-
tura generantis, ita constituitur genitus spiritu-
aliter, per receptionem naturæ convenientis a-
nalogicè cum natura Dei spiritaliter generan-
tis: Sed gratia habitualis se solâ, secundum enti-
tatem intrinsicam, absque ullo favore extrinsecò,
est participatio analogica naturæ Dei, ut arti-
culo præcedenti vidimus: Ergo per illam adæ-
quate, & secluso quocumque favore extrinsecò
homo constituitur spiritaliter genitus.

Confirmatur & magis illustratur hæc ratio: Ac-
cipiens naturam generantis secundum convenien-
tiam univocam, ex vi huius acceptionis, absque
aliquo superaddito, constituitur filius naturalis:
Ergo ex vi acceptionis naturæ divinæ, secundum
convenientiam analogam, absque indigentia ali-
cujus superadditi, constituitur filius adoptivus:
Sed gratia habitualis, ratione intrinsicæ entita-
tis, est participatio naturæ divinæ, secundum co-
nvenientiam analogam, subindeque illam accipi-
ens est similis Deo analogicè in natura sub con-
ceptu naturæ: Ergo ex vi acceptionis illius, abs-
que ullo favore extrinsecò, homo constituitur
spiritaliter genitus, filiusque Dei adoptivus.

Respondetis negando consequentiam & pari-
tatem: nam acceptioni naturæ humanæ per natu-
ralem generationem est annexum jus naturale
ad hereditatem patris, secus autem acceptioni
naturæ divinæ per spiritualem generationem, nisi
si accedat extrinsecò acceptio ad gloriam, unde
licet prima naturæ acceptio, absque ullo favo-
re extrinsecò, filium naturalem constituat; se-
cunda tamen non constituit filium Dei adopti-
vum, nisi accedat aliquis favor extrinsecus Dei,
hominem acceptantis ad gloriæ hereditatem.

Sed contra: Naturæ proportionata ad ali-
quem finem debetur connaturaliter affectio il-
lius: Sed gratia habitualis est natura proportio-
nata cum visione clara Dei, quæ est hereditas il-
lius: Ergo Dei hereditas illi debetur connatura-
ter, & secluso extrinsecò Dei favore.

Confirmatur: Gratia habitualis, ratione entita-
tis intrinsicæ, constituit hominem Deo gratum,
& obiectum congruum divinæ dilectionis simpli-

N 3

citer

citer: Ergo illum reddit dignum, cui Deus velit bonum simpliciter tale, quod est visio clara ipsius, & consequenter dat jus connaturaliter ad hereditatem Dei.

Confirmatur: *omplius*: Lumen gloriae, per modum principij proximi dat jus connaturaliter ad visionem beatificam: Ergo gratia habitualis, à qua lumen gloriae emanat tanquam proprietates, dabit idem jus connaturaliter, per modum radices, & principij remoti & radicalis.

119. Dico ultimo: Implicat contradictionem esse filium Dei adoptivum, sine gratia habituali.

Probat: Ad filiationem adoptivam Dei essentialiter exigitur convenientia saltem analogica cum Deo in natura sub conceptu naturae: Sed implicat creaturam convenire apalogice cum Deo in natura sub conceptu naturae, sine gratia habituali: Ergo implicat contradictionem dari sine illa filiationem adoptivam Dei. Major patet ex supra dictis: Minor probatur. Essentia gratiae habitualis consistit in hoc quod est esse participationem formalem naturae Dei sub conceptu naturae, ut articulo praecedenti ostendimus: Ergo implicat creaturam sine illa convenire analogice cum Deo in natura sub conceptu naturae.

120. Confirmatur: Implicat hominem esse filium Dei adoptivum, nisi sit spiritualiter à Deo genitus, cum filiatione adoptiva in spirituali generatione fundetur: Sed repugnat illum esse spiritualiter genitum à Deo sine gratia habituali: Ergo implicat sine illa esse filium Dei adoptivum. Minor probatur: Esse genitum spiritualiter, est procedere vivens vitam spirituales à Deo vivente in similitudinem naturae, ad quod necessarium est vivere radicaliter vitam spirituales & divinam: Sed implicat vivere vitam spirituales & divinam radicaliter, sine gratia habituali, cum illa sit radix operationum vitalium ordinis supernaturalis, nempe actus charitatis, & visionis intuitivae Dei, aliorumque actuum supernaturalium: Ergo implicat hominem esse spiritualiter genitum à Deo, sine gratia habituali.

§. III.

Solvuntur objectiones.

121. **O**bjicies primò contra primam conclusionem: Forma quae justus vivit in ordine supernaturali & divino, est quae praestat formaliter esse filium Dei adoptivum: Sed homo justus vivit spiritu Dei & ejus Divinitate: Ergo Divinitas Spiritus Sancti, iustis unita per gratiam, praestat formaliter esse filium Dei adoptivum. Major constat ex supra dictis. Minor probatur primò ex Scriptura. Joan. 6. *Spiritus est qui vivificat.* Ad Galat. 5. *si spiritu vivimus, spiritu & ambulemus.* Item in Symbolo Concilij Niceni dicitur: *Credo in Spiritum Sanctum Dominum & VIVIFICANTEM.* Unde S. Thomas 4. contra Gent. cap. 20. observat quod Spiritus Domini initio mundi dicitur ferri super aquas, non quasi ipse moveatur, sed quia primum est motiois & vitae principium, & quia divino suo habitu & spiritu omnia vivificat. In hujus rei confirmationem bellissime notavit Cornelius Mussus Episcopus Bituntinus, lib. 3. de divina historia, omnia spiritu vivificari: *habent (inquit) Physici in animalibus suos spiritus: anhelum in primis, cum corpuscula illa in corde, in hepate, in cerebro formata, spiritus videlicet naturales, vitales, & animales. Sunt & ipsi Grammatici spiritus, quos quidem accentus dicimus, ob id quod syllabis accipiunt, veluti parum tenores &*

A *toni: sane ut litterae vocales dictionum, sic litterarum vocalium ipsi accentus videntur esse animae quaedam, quod eorum sono actus, vel gravi, voces ipse formantur, quasi vivunt, vigeant, spirent, & loquantur. Hinc porro ad musicam derivatio sit spirituum: intentiones enim & inflexiones, inclinationes & elevationes in tonis & cantibus, spiritus sunt, quibus animata musica tantam vim habet, ut possit amorem excitare, insuper gaudium, & timores pellere. Secundo probatur eadem Minor ratione. Divinitas Spiritus Sancti est vita quaedam per essentiam & infinita: Ergo de se sufficiens est ad omnia vivificandas; & consequenter unita iustis, medio dono accidentali gratiae sanctificantis, illos seipsa vivificat: ita ut gratia concurret solum per modum nexūs seu vinculi conjungentis; Divinitas verò Spiritus Sancti, per modum formae, seu principij quo vivificantis.*

B *Respondeo distinguendo Minorem: Iustus vivit spiritu Dei, & ejus Divinitate, ut causa efficiens, & movens ad actus vitales ordinis supernaturalis, concedo Minorem: ut formam, & principium quo radicali vitae supernaturales, nego Minorem, & Consequentiam: nam (ut supra declaravimus) id quod formaliter praestat esse filium Dei adoptivum, debet formaliter praestat esse solum effective, vitam supernaturalem causare, seu esse principium radicale talis vitae: quod Spiritui Sancto competere nequit, cum forma quae est principium quo radicale vivendi, debeat per identitatem, aut per physicam informationem accipienti vitam uniri, ut supra diximus. Unde S. Thomas 2. 2. quaest. 23. art. 2. sibi hoc argumentum objicit: *Deus est spiritualiter vita anima, sicut anima vita corporis, secundum illud Deuteronom. 30. Ipse est vita tua: Sed anima vivificat corpus per seipsam: Ergo Deus vivificat animam per seipsam. Cui sic respondet: Ad secundum dicendum quod Deus est vita effective & anima per charitatem, & corporis per animam; sed formaliter charitas est vita anima, sicut & anima corporis: unde per hoc potest concludi, quod sicut anima immediate unitur corpori, ita charitas animae. Ex quo patet responsio ad utramque probationem Minoris.**

C *Ad primam enim desumptam ex Scripturae testimoniis, dicendum est, Spiritum Sanctum dici vivificare effective, non formaliter, & iustos spiritu Dei vivere, ambulare, & moveri, ut causa efficiens, & impellens, non ut formam informantem, seu ut principium radicale quo vita spiritualis & supernaturalis; & in hoc sensu intelligenda esse praedicta Scripturae & SS. Patrum testimonia.*

Ad secundam, concessio Antecedente, similiter distinguo Consequens: Ergo est de se sufficiens ad omnia vivificanda, formaliter, nego: efficienter, concedo. Ex quo solum sequitur iustos vivere Divinitate Spiritus Sancti effective, non verò formaliter.

D *Objicies secundò: Filius constituitur per communicationem naturae ejusdem cum natura patris, specificè vel numericè: Sed iusti non possunt esse filij Dei adoptivi, per communicationem naturae divinae, secundum convenientiam specificam, cum natura divina sit immultiplicabilis numero: Ergo constituunt filij per communicationem naturae divinae, secundum identitatem numericam, & consequenter ipsa formaliter Deitate.*

E *Respondeo distinguendo Majorem: Filius naturalis, concedo Majorem: filius adoptivus, nego Majorem. Et concessa Minori, nego Consequentiam*

115. riam: nam ad esse filij adoptivi sufficit, vel affectus extrinsecus, qualiter inter homines contingit vel communicatio naturæ secundum conventionem analogam, qualiter contingit in Deo, qui nobis suæ naturæ participationem communicat mediâ gratiâ habituali, eâque mediante nos filios suos adoptivos constituit. Unde Propheta Regius Psal. 81. ubi dixit de iustis: *Ego dixi dii estis* (id est confortes divinæ naturæ per gratiam) & timidus subiungit, & filii *Excelsi omnes*, nimirum per filiationem adoptivam in gratia fundatam.

116. Obijcies tertio contra secundam conclusionem: 1. Joan. 3. dicitur. *Videte qualem charitatem dedit nobis Pater, ut filii Dei nominemur & simus*: Ergo ex Scriptura charitas est forma, quæ præstat homini formaliter esse filium Dei adoptivum, non verò gratia sanctificans.

122. Respondeo aliqua, quæ sunt effectus gratiæ sanctificantis, attribui etiam charitati, ratione mutuz connexionis quam habet inter se non tamen eodem modo, sed diverso; sicque filiationem Dei adoptivam attribui gratiæ habituali formaliter & per se primò; charitati autem concomitanter & secundariò quia illa est proprietas, quæ a gratia dimanat, & inseparabiliter ipsi conjungitur.

127. Obijcies quartò contra tertiam conclusionem: Filiatio Dei adoptiva absq; jure ad ejus hereditatem stare nequit: Sed tale jus exigit vel supponit promissionem Dei, seu ejus pactum & ordinationem, gratiæ habituali superadditam: Ergo gratia sanctificans ex vi propriæ entitatis & perfectionis, ac secluso omni favore extrinsecò ei superaddito, non potest filiationem Dei adoptivam causare. Major patet ex definitione adoptivæ supra adducta: Minor verò suadetur, Non minor in operibus iustorum, gratiâ & charitate informatis, invenitur proportio cum gloria, ut habet rationem mercedis, seu coronæ, quam reperitur in gratia sanctificante, ut subiectum informante, cum beatifica visione, ut habet rationem hereditatis: Sed non datur in operibus iustorum jus ad gloriam ut mercedem seu coronam, absque interventu promissionis vel ordinationis divinæ, illorum entitati extrinsecò superaddita: Ergo nec in gratia sanctificante salvatur jus ad beatificam visionem, ut hereditatem, absque promissione vel ordinatione Dei.

128. Respondeo concessâ Majori, negando Minorem. Ad cuius probationem, concessis præmissis, neganda est consequentia & paritas. Ratio autem discriminis est, quia jus meritorium, quod in operibus iustorum gratiâ & charitate informatis invenitur, vel est fidelitatis, vel iustitiæ, vel gratitudinis: primum absque promissione stare non potest; secundum verò & tertium nequeunt in pura creatura, absque pacto Dei, operum dignitati superaddito, subsistere; quia cum iustorum opera sint Deo multis titulis debita, ex vi propriæ, & intrinsecò valore, non possunt Deum ex stricta iustitia obligare ad illa remuneranda: jus autem fundatum in gratia sanctificante respectu gloriæ ut hereditatis, cum non sit meritorium, sed solius connaturalitatis, ipsi competit absque interventu promissionis, vel ordinationis divinæ: sicut Deus jure connaturalitatis tenetur Angelo infundere species, illius creatione suppositâ; concurrere ad motum cœli, suppositâ illius existentia, & effluxum seu resultantiam passionum non impedire, supposito quod naturas producat.

129. Dices. Quod est debitum alicui jure connatu-

ralitatis, seu debito exigentiæ physici, non potest proponi ut præmium v. g. proprietates connaturaliter flunt ab essentia, & sunt illi debitiæ titulo connaturalitatis, seu debito exigentiæ physici: Sed prima gloria, respondens primæ gratiæ, ut hereditas, potest in præmium proponi, imò sic de facto eam promitti docet frequentior sententia: Ergo non debetur gratiæ jure connaturalitatis, seu debito exigentiæ physici.

130. Confirmatur: Gloria ut hereditas non debetur gratiæ sanctificantis exigentiâ activâ, sicut proprietates debentur essentia, quia non dimanat à gratia per modum propriæ passionis; nec debito connaturalitatis passivæ, qualiter debentur Angelo species infusa à Deo, vel celo motus circularis: Ergo gloria nullo modo est debita gratiæ jure connaturalitatis, seu debito exigentiæ physici, sed solum jure morali & meritorio.

131. Ad instantiam nego Majorem: Gloria enim corporis debetur animæ Christi ex vi gloriæ animæ, jure connaturalitatis, & debito physico, & tamen illam Christum meruisse docet D. Thomas 3. p. quæst. 19. art. 3. ad 3. Non ergo obstat debitum physicum alicujus perfectionis, quominus possit tanquam præmium proponi, ut pluribus titulis debeatur. Passio autem simul cum natura conveniens, ideo nequit esse præmium nisi meriti causantis naturam, quia fit ex vi ejusdem actionis; si verò passionis effluxus suspenderetur, posset proprietas ut præmium operum naturæ proponi: sicut de facto, quia effluxus gloriæ corporis ex gloria animæ in Christo suspensus fuit, ut daretur locus passioni, terminavit Christi merita, quæ tamen gloriam animæ non attigerunt.

132. Ad confirmationem dicendum gloriam ut hereditatem deberi gratiæ sanctificantis physicâ exigentiâ activâ (sicut proprietates debentur essentia) non ratione sui, sed ratione luminis gloriæ, quod ipsi debetur connaturaliter, & quod, juxta probabiliorē & communiorē sententiam, ab ipsâ dimanat tanquam proprietas; non ita quod ad gratiam in omni statu, sed solum ut est in sui consummatione, seu in statu termini, sequatur.

133. Obijcies quintò: Potest Deus de potentia absoluta homini in gratia esistenti, & in illa perseveranti, negare in perpetuum gloriam: Sed homo sic exclusus à gloriæ consecutione, filius Dei adoptivus non esset: Ergo gratia habitualis, ratione solius suæ entitatis & perfectionis non causat filiationem Dei adoptivam: sed indiget aliquo favore extrinsecò ei superaddito. Major videtur certa, cum enim inter gloriam & gratiam habituales non sit connexio essentialis, potest Deus de sua potentia absoluta homini in gratia esistenti, & in illa perseveranti usque ad mortem, gloriam in perpetuum denegare. Minor verò suadetur: Primò quia non stat filiatio adoptiva sine acceptance ad hereditatem adoptantis: Sed in casu posito homo existens in gratia habituali, non esset acceptus ad hereditatem Dei, consistentem in visione beatifica, sed potius esset ab illa exclusus: Ergo filius adoptivus non esset. Secundò probatur eadem Minor: Sine jure ad hereditatem adoptantis filiatio adoptiva non subsistit: Sed in casu arguenti homo existens in gratia habituali non haberet jus ad hereditatem Dei, cum esset ab illa exclusus per divinam voluntatem: Ergo filius adoptivus non esset.

Al-

134. Aliqui ex nostris Thomistis, ut ab hoc difficili argumento se expediant, negant absolute Majorem: existimant enim, quod licet Deus sit liber in infusione & conservatione gratiae sanctificantis, supposito tamen quod illam infuderit homini, & usque ad mortem ipsius illam conservaverit, necessitatur ad gloriam ei conferendam, ita ut nec de potentia absoluta illam ipsi denegare possit. Nam in operibus Dei (inquit) nihil potest esse frustra: gratia autem habitualis, cum sit quaedam inclinatio ad gloriam, & dispositio preparans ad illam, subinde quaedam gloria inchoata, frustra in perpetuum duraret, si gloria in perpetuum negaretur. Ita expressè docet Capreolus in 1. dist. 17. ad 2. Gregorij.

135. Hæc tamen solutio displicet: Primo quia D. Thomas in 4. dist. 64. q. 1. a. 2. quest. 2. ad 3. ait: *Damnare Petrum, cui ex beneficio gratiae sibi collata salus debetur, esse contrarium iustitiae* (large & improprie sumptæ) unde hoc Deus non potest, loquendo de potentia ordinata. Ergo aperte sentit, de potentia absoluta non repugnare quod Deus non salvet hominem in gratia & charitate existentem.

Secundo impugnatur hæc solutio: Gloria non est debita gratiae, nisi titulo connaturalitatis activæ; sicut essentiae debentur proprietates, ut antea declaravimus: Sed Deus de potentia absoluta potest impedire resultantiam proprietatum ab essentia: Ergo & hominem in gratia existentem, & in illa perseverantem, gloriam in æternum privare.

Tertio, Lumen gloriæ non est magis debitum gratiæ sanctificantis, quam virtutes infusæ, quæ ab ipsa emanant ut proprietates: At Deus de sua potentia absoluta potest gratiam sanctificantem in subiecto producere, sine illarum virtutum effluxu: Ergo potest etiam de absoluta potentia impedire effluxum seu resultantiam luminis gloriæ à gratiâ sanctificante, ut est in suo termino & statû connaturali.

Denique Contra Prædictam solutionem arguitur: Non magis gratia sanctificans disponit ad gloriam, quam gravitas disponat grave ut occupet centrum: Sed potest Deus de sua potentia absoluta grave extra centrum conservare, illudque loco sibi connaturaliter debito in perpetuum privare: Ergo licet gratia sanctificans sit dispositio ad gloriam, illamque connaturaliter exigit, potest Deus de potentia absoluta gratiam in perpetuum conservare sine gloria, subindeque gloriam homini existenti in gratia, & in illa perseveranti, in perpetuum denegare. Hæc ergo solutio rejecta.

136. Ad argumentum respondeo, concessâ Majori, negando Minorem. Ad cuius primam probationem, distinguo Majorem, non stat filiatio adoptiva sine acceptatione in re, vel in jure, concedo Majorem, sine acceptatione in re, nego Majorem: & sub eadem distinctione Minoris, nego Consequentiam. Sicut enim in casu posito homo non maneret gratus & acceptus ad gloriam in re, maneret tamen acceptus ad illam in jure, id est haberet jus ut acceptaretur ad illam; & hoc sufficit ad rationem filij adoptivi, ut patet in adoptione humana & civili; si enim Joannes Petrum adoptaret in filium, & postea sine ulla causâ legitima ipsum excluderet ab hereditate, non propterea desineret esse filius adoptivus illius, quia jus ad illam ex vi præcedentis adoptionis haberet. Unde

A Ad secundam probationem Minoris, concessâ Majori, neganda est Minor: licet enim homo esset exclusus à gloria actualiter obtinenda, non tamen esset privatus dignitate obtinendi gloriam, & jure connaturali ut acceptaretur ad illam; stat enim jus exigentiæ connaturalis sine actuali possessione termini talis juris, ut patet in casu quo Deus à natura producta suspenderet possessionem resultantiam seu effluxum; tunc enim talis natura actu careret proprietatibus sibi debitis, non tamen careret jure & debito connaturali habendi illas.

Obijcies textum contra ultimam conclusionem: 137.

Potest Deus de sua potentia absoluta velle homini efficaciter gloriam, absque voluntate efficaci conferendi gratiam habitualement; Sed homo in tali casu esset filius adoptivus Dei: Ergo est possibilis de potentia absoluta filiatio adoptiva Dei sine gratia habituali. Major patet: Gloria enim non habet essentialiter dependentiam à gratia habituali: Ergo potest Deus illam efficaciter velle, non volendo gratiam habitualement. Minor verò probatur ex definitione adoptionis: nam ut §. 1. primo loco annotavimus, adoptio est gratuita & liberalis assumptio personæ extraneæ ad alterius hereditatem: Sed voluntas illa Dei esset gratuita & liberalis, ut constat; & homo assumptus, persona extranea supponitur respectu hereditatis Dei, & ad illam ordinaretur: Ergo haberet quidquid requiritur ad rationem filij adoptivi, ex adoptionis definitione.

Respondeo data Majori, negando Minorem, 138.

Ad probationem dico, quod quando adoptio definitur, *Gratuita & liberalis assumptio personæ extraneæ ad hereditatem*, hoc debet intelligi de assumptione communicante affectivè naturam, non verò de simplici assumptione ordinante ad hereditatem, ut constat in humanis & civilibus; nam potest unus alteri promittere hereditatem, absque eo quod ipsum adoptet in filium. Non sufficit ergo, etiam ad humanam & civilem adoptionem, qualibet ad hereditatem assumptio, sed necessario requiritur affectus communicandi naturam; alias omnes instituti hæredes, essent instituti filij: unde cum in casu posito voluntas Dei, ordinans efficaciter hominem ad gloriam, non communicaret affectivè naturam divinam, affectu saltem efficaci (cum talis affectus sine gratiâ habituali secuta non possit subsistere) tali volitioni non conveniret definitio adoptionis, nec homini sic ordinato, vera ratio filij adoptivi competere.

Quod potest adhuc magis declarari & illustrari 139.

hoc discursu: Actio effectiva filij debet esse communicativa naturæ realiter, vel affectivè: primum constat in actione efficiente filium naturalem, quæ realiter naturam generantis communicat: secundum in filiatione adoptiva civili, quæ non salvatur in sola acceptatione unius ad hereditatem alterius, sed insuper requirit affectum communicandi naturam, si adoptanti esset possibile; quare explicatur per hæc verba: *utinam esset meus filius*. Ergo etiam adoptio divina petit ex parte Dei affectum efficacem communicandi suam naturam: unde cum implicet Deum velle efficaciter suam naturam communicare, nisi de facto illam communicet; & talis communicatio sine infusione gratiæ habitualis, quæ sola est divina naturæ participatio, stare nequeat; implicat Deum aliquem adoptare in filium, nisi ei simul infundat gratiam sanctificantem. Quare si de potentia absoluta veller homini efficaciter gloriam, absque volun-

voluntate efficaci conferendi gratiam habitualem, talis homo filius Dei adoptivus non esset. **A**na, formaliter quā talis est, ut art. præced. §. 2. in resp. ad ultimam objectionem declaravimus.

§. IV.

Corollaria notata digna.

140. Dices primo: Ad adoptionem communicandi naturam adoptatam, ut patet in adoptione humana & civili: Ergo licet Deus non haberet voluntatem absolutam & efficacem conferendi tali homini gratiam sanctificantem, ille tamen filius eius adoptivus esse posset.

Respondo Antecedens esse verum de adoptione humana, sed non de divina: Ratio autem discriminis est, quia in adoptione humana supponitur in persona adoptanda natura ejusdem speciei, & proportionata cum hereditate adoptantis, subindeque facultas ad talem hereditatem percipiendam: secus autem in adoptione divina. Unde D. Thomas 3. p. q. 23. a. 1. in calce corporis articuli, sic ait: *Hoc autem plus habet adoptio divina quam humana, quia Deus hominem, quem adoptat, idoneum facit per gratie munus ad hereditatem celestem percipiendam; homo autem non facit idoneum eum quem adoptat, sed potius eum iam idoneum eligit adoptando.*

141. Adde quod in homine adoptante non est facultas communicandi adoptato naturam, nec secundum convenientiam univocam, nec secundum participationem analogam; & ideo non requiritur quod aliquo ex his modis sua effectivè communique naturam, sed sufficit affectus conditio-natus & inefficax illam communicandi: in Deo autem invenitur vis communicandi suam naturam creaturæ rationali, secundum participationem analogam, ideoque ut aliquem adoptet in filium, non sufficit conditio-natus affectus, sed requiritur volitio efficax & absoluta communicandi naturam: filiatio enim adoptiva Dei est imitatio filiationis ejus naturalis, summa intra limites adoptionis: non salvatur autem summa imitatio possibili filiationi naturalis Dei, sine participatione analogæ naturæ divinæ, cum hæc possibilis sit.

142. Dices secundo: Deus posset illum hominem, cui gratiam sanctificantem denegaret, de facto beatificare, sine gratia habituali: At in tali casu esset filius adoptivus: Ergo est possibilis, de potentia absoluta, filiatio Dei adoptiva, sine gratia habituali. Major patet: nam ut supra dicebamus, visio beatifica non dependet essentialiter a gratia habituali. Minor vero suadetur: Forma præbens jus ad divinam hereditatem, filium Dei adoptivum constituit: Ergo à fortiori ipsius hereditatis divinæ possessio, quæ est ipsa visio beatifica, filium Dei adoptivum constituere poterit.

Respondeo datā Majori, negando Minorem. Ad cuius probationem, concessio Antecedente, nego Consequentiam: & in isto in filiatione adoptiva civili, quam non præstat ipsius hereditatis possessio, sed forma quæ præbet jus ad hereditatem. Ratio autem in præsentī est, quia sola forma participans naturam divinam, potest esse terminus formalis spiritualis generationis, quæ est fundamentum filiationis Dei adoptivæ ut supra declaravimus: visio autem beatifica, quæ est possessio divinæ hereditatis, non participat naturam divinam sub conceptu naturæ, quia licet participet divinum intelligere (per quod, in nostra sententia, natura divina constituitur) tamen non participat illud, quatenus est eminenti quodam modo radix divinarum attributorum, sed ut habet rationem operationis vitalis, & actus secundus; unde talis visio est quidem participatio beatitudinis increatæ, non tamen naturæ divi-

Tom. IV.

na, formaliter quā talis est, ut art. præced. §. 2. in resp. ad ultimam objectionem declaravimus.

§. IV.

Corollaria notata digna.

EX dictis inferes primò, adoptare creaturam rationalem in filium, non esse proprium alicui ex Personis Divinis, sed commune tribus, ut docet D. Thomas 3. p. q. 23. art. 2. Nam Deus adoptat creaturam rationalem in filium, quatenus infundit gratiam spiritualiter generativam: actio autem infusiva gratiæ, cum sit operatio libera, & ad Extra est communis toti Trinitati: Ergo & adoptatio creaturæ rationalis. Observat tamen D. Thomas ibidem in resp. ad 3. quod quia filiatio adoptiva est quædam similitudo filiationis naturalis, per appropriationem filio ut exemplari tribuitur: & quia in humanis solius patris est adoptare, adoptio Patri æterno ut Authori appropriatur. Item quia eadem adoptio fit per gratiam, quæ est opus divini amoris appropriativè tribuitur Spiritui Sancto, ut infundenti gratiam, per quam adoptamur, & assimilamur Deo; unde ad Roman. 8. dicitur: *Accepistis Spiritum adoptionis filiorum, in quo clamamus abba pater.*

Inferes secundò cum eodem S. Doctore ibidem 144.

a. 3. solam creaturam rationalem capacem esse adoptionis: cum quia illa sola ex capax gratiæ habitualis, quæ est radix cognitionis & amoris supernaturalis, tum etiam quia illa sola potest elevari ad visionem beatificam, quæ est Dei hereditas. Ex quo

Inferes tertio, non solum homines, sed etiam Angelos in gratia existentes, esse filios adoptivos Dei: cum etiam illi sint capaces divinæ hereditatis, & ab illa extranei, utpote ratione propriæ naturæ non habentes jus ad illam.

Inferes quartò, prædestinatum existentem in peccato mortali, pro tempore quo est in illo, non esse filium adoptivum Dei, cum careat gratiâ sanctificante, quæ est formalis terminus spiritualis generationis, subindeque fundamentum proximum filiationis adoptivæ. Ne obstat quod ille sit membrum Christi, ut docet Theologi in Tractatu de incarnatione: quia ad rationem membri sufficit etiam vita imperfecta, manus enim arida dicitur membrum, quia habet vitam vegetativam, quanquam hæc sit vita imperfecta, ad rationem autem filij requiritur vita perfecta, ejusdem ordinis & naturæ cum vita generantis, vel adoptantis.

Inferes quintò, reprobum existentem in gratia esse filium Dei adoptivum: gratia enim sanctificans tribuit reprobo participationem naturæ divinæ, ejusdem rationis cum ea quam habet prædestinatus iustus: Atqui per hujusmodi participationem iustus nascitur ex Deo, & ipsa gratiæ infusio est spiritualis generatio, ut supra diximus: Ergo reprobus eam habens, verè natus est ex Deo, & filius ejus.

Inferes sextò, Patres veteris testamenti, in gratia & charitate existentes, verè fuisse filios Dei adoptivos; quamvis non fuerint in statu filiorum. Prima pars patet ex supra dictis: nam veteres Patres in charitate existentes, verè fuerunt iustificati, iustificatione ejusdem rationis cum nostra: At iustificatio, ex Tridentino supra citato, est translatio ab eo statu in quo homo nascitur filius primi Adæ, in statum gratiæ & adoptionis filiorum: Ergo Patres antiqui, per gratiam iustificati, verè fuerunt filij Dei adoptivi.

Secunda verò pars ex eo constat, quod Patres

O

vere-

veteris testamenti ducebantur spiritu timoris; quare in sacris litteris appellantur servi, & spiritum servitutis habere dicitur, ut patet ad Galat. 4. & ad Roman. 8. & alibi sæpe: item illis non patebat aditus ad hereditatem celestem, sicut iustis novæ legis. Quare tres gradus filiationis adoptivæ distingui possunt: primus & imperfectissimus est iustorum ad veterem legem pertinentium; secundus est iustorum ad legem novam spectantium, qui alio perfectior est: tertius, & omnium perfectissimus, est beatorum videntium Deum; qui non solum habent jus ad Dei hereditatem, sed etiam illam actu possident, Deoque per beatificam visionem perfectissimè assimilantur. De hac adoptione loquitur Apostolus ad Roman. 8. cum ait: *Nos ipsi primitias spiritus habentes, intra nos gemimus, adoptionem filiorum Dei expectantes, id est filiationem gloriæ, quæ excedit statum adoptionis viæ; sicut status adoptionis iustorum novæ legis, præstantior est statu adoptionis patrum veteris testamenti.* Unde sicut ob hunc excessum D. Paulus ad Galat. 4. statum antiquæ legis comparat parvulo, sub actoribus & tutoribus constituto; ita 1. ad Corinth. 13. loquens de statu præsentis viæ, comparative ad statum gloriæ, eadem utitur similitudine, dicens: *Cum essem parvulus, loquebar ut parvulus &c.* Sicut enim status veteris legis, propter imperfectam cognitionem, est sicut parvulus, in comparatione ad statum gratiæ & veritatis, quæ per Christum facta est: sic status præsentis viæ, in qua videmus per speculum & in enigmate, est sicut parvulus, comparative ad statum vitæ futuræ, in qua est perfecta cognitio Dei.

149. Inferius ultimò, relationem filiationis adoptivæ Dei esse realem: Nam sequitur ad realem generationem, per quam rationalis creatura accipit gratiam habituales, illi intrinsicè inherentes: Relatio autem habens reale fundamentum intrinsicè non est rationis, sed realis.

Confirmatur: Ideò filiatio adoptiva inter homines est relatio rationis, quia sequitur ad extrinsecam acceptationem unius hominis ab alio ad eius hereditatem, quæ acceptatio nihil reale intrinsicè infert in subiecto adoptato: Sed filiatio adoptiva Dei non sequitur immediatè ad extrinsecam acceptationem, sed ad formam realem intrinsicè, nimirum gratiam habituales, ut ex supra dictis patet: Ergo est relatio realis.

ARTICULUS VI.

Virum gratia habitualis realiter distinguatur à charitate?

150. Negant Scotus, Durandus, Gandavensis, & alij antiquis Theologis, contententes idem esse gratiam & charitatem secundum rem, solumque formaliter & ratione ratiocinata distinguui, ita ut idem habitus dicatur gratia, quatenus gratis datur, aut gratum facit; charitas vero, prout est principium diligendi Deum. Hos ex Recentioribus sequuntur Vega lib. 7. in Trident cap. 26. & 27. Bellarminus lib. 1. de gratia & lib. arb. cap. 7. & Egidius Copinck de actibus supern. disp. 21. Subio 7. Sententia tamen affirmans communior est inter Theologos, eamque docet expressè S. Thomas hic art. 3. omnesque ejus Discipuli. Unde sit

Conclusio affirmativa statuitur.

Dico igitur, gratiam distingui realiter à charitate.

Probatur primò ex Scriptura, quæ de gratia & charitate, ut de duobus inter se distinctis loquitur: nam 2. ad Corinth. 13. dicitur, *Gratia Domini nostri Iesu Christi, & charitas Dei.* Et 1. ad Timoth. 1. *superabundavit gratia Domini nostri Iesu Christi, cum fide, & dilectione.* Quibus verbis gratia à charitate, sicut à fide distingui insinuat: Sed gratia realiter à fide distinguitur cum fides remaneat in peccatoribus, in quibus tamen constat gratiam Dei non esse: Ergo & à charitate.

Confirmatur: ex sacris litteris constat gratiam præcedere charitatem, & prius naturā infundi; Ergo & realiter ab illa distingui. Consequentia patet. Antecedens probatur ex illo ad Roman. 5. *Charitas Dei diffusa est in cordibus nostris per Spiritum sanctum, qui datus est nobis: ubi diffusio charitatis attribuitur Spiritui Sancto jam dato: Sed datur per gratiam habituales: Ergo prius naturā infunditur gratia in animā, quam charitas in corde per Spiritum Sanctum diffundatur.* Hac ratione utitur S. Thomas qu. 27. de verit. art. 2. argum. 2. sed contra.

Confirmatur amplius: Prius est animam diligere Deo, quam eundem diligere, juxta illud 1. Joan. 1. *ipse prior dilexit nos:* Atqui gratia est objectum dilectionis, quā Deus nos in ordine supernaturali perfecte diligit; nam, ut supra art. 1. ostendimus, amor Dei format objectum suum, reddendo illud amabile per infusionem gratiæ, quæ est animæ pulchritudo, & maximum ejus ornamentum; charitas vero est principium, quo nos Deum ipsum diligimus: Ergo gratia prior est charitate, subindeque realiter ab illa distinguitur.

Probatur secundò ratione: In naturalibus quod dat esse simpliciter, distinguitur realiter ab eo quod dat tantum esse operativum; essentia quippe seu natura à qua dependet esse, distinguitur realiter à suis potentijs, quæ sunt principium immediatum operandi; solius enim Dei est operari per essentiam, & non per instrumentum aut potentiam à se distinctam: unde D. Thomas 1. p. quæst. 54. art. 3. asserit potentiam intellectivam Angeli non esse ejus essentiam; & nostri Thomistæ in Philosophia docent nullam posse dari substantiam creatam, quæ sit immediatè operativa: Atqui de rebus supernaturalibus, servatā proportionē, ac de præptis earum supernaturalitate, philosophandum est sicut de naturalibus; gratia enim, quantum fieri potest, naturæ attemperatur & accommodatur, ut passim docent Theologi: Igitur gratia habitualis, quæ dat esse supernaturale animæ, distinguitur realiter à charitate, quæ tantum confert esse operativum, seu esse principium proximum & immediatum operandi, ac diligendi Deum super omnia.

Respondet Durandus, quod licet virtutes & potentie naturales quæ dant esse operativum distinguantur realiter à natura quæ dat esse simpliciter quia hæc est substantia, ac proinde non est immediatè operativa: habitus tamen charitatis idem inficitur realiter cum gratia sanctificante, quia cum hæc sit accidens, potest esse immediatè per se ipsam operativa, simulque elevare animam ad esse supernaturale, & divinæ naturæ participationē.